

Nr 11.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående understöd åt föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina för verksamheten vid åkerbrukskolonien Hall; given Stockholms slott den 3 december 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 december 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

Skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall äges av föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina.

I proposition den 31 januari 1936, nr 62, föreslog Kungl. Maj:t, att riksdagen måtte medgiva, att föreningen finge under budgetåret 1935/1936 till uppehållande av verksamheten vid skyddshemmet åtnjuta ett tillfälligt drift-

bidrag av 38,000 kronor, att utgå av femte huvudtitelns förslagsanslag till skyddsuppfostran. Riksdagen biföll propositionen (skrivelse nr 75).

Med anledning av en av styrelsen för nyssnämnda förening i skrivelse den 13 november 1936 gjord framställning föreslog Kungl. Maj:t i proposition den 4 januari 1937, nr 25, att riksdagen måtte beträffande budgetåret 1936/1937 lämna enahanda medgivande, därvid dock det tillfälliga driftbidragets belopp begränsades till 25,000 kronor. Riksdagen biföll propositionen (skrivelse nr 22).

Propositionen den 31 januari 1936, nr 62, innehåller en utförlig redogörelse rörande skyddshemmets dåvarande ställning inom skyddshemsorganisationen. Till denna redogörelse tillåter jag mig hänvisa. Här vill jag blott tillägga, dels att jämlikt statsmakternas år 1936 fattade beslut ifrågavarande skyddshem sedan den 1 juli 1936 allenast mottager psykiskt abnorma elever, dels att jag, jämlikt Kungl. Maj:ts den 23 oktober 1936 givna bemyndigande, tillkallat tre sakkunniga för att inom socialdepartementet och i samråd med skyddshemsinspektören biträda med utredning rörande nämnda skyddshem ävensom att nämnda sakkunniga antagit benämningen 1936 års Hallutredning.

I skrivelse den 14 augusti 1937 har *styrelsen för föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina* hemställt om bidrag av statsmedel för uppehållande av verksamheten under budgetåret 1937/1938.

I denna skrivelse har styrelsen framlagt beräkningar av föreningens utgifter och inkomster enligt de intill 1937 års slut gällande allmänna bestämmelserna i kungörelsen den 8 maj 1925 (nr 131) om statsbidrag till vissa kostnader enligt lagen om samhällets barnavård m. m. med däri gjorda ändringar. På grund av dessa bestämmelser äger styrelsen att för skyddshemselev uppbära årligt statsbidrag, om eleven uppfostras inom skyddshemmet, med 200 kronor och, om han uppfostras utom detsamma, med 50 kronor, eller det lägre belopp, vartill i någotdera fallet kostnaden uppgått. Vidare äger styrelsen att av vederbörande barnavårdsnämnd uppbära årlig skyddshemsavgift för skyddshemselev, vilken avgift utgår med 1,000 kronor, om eleven uppfostras inom skyddshemmet, och för elev, som uppfostras utom detsamma, med 300 kronor eller det lägre belopp, vartill i någotdera fallet kostnaden uppgått efter avdrag av statsbidraget.

Sedan skyddshemsinspektören fäst styrelsens uppmärksamhet på de från och med den 1 januari 1938 ändrade grunderna för bidrag från staten och kommunerna, har styrelsen i en till skyddshemsinspektören ställd skrivelse den 11 september 1937 inkommit med nytt förslag till utgifts- och inkomststat. Den vidtagna ändringen i bidragsgrunderna med avseende å elevavgifterna innebär i huvudsak, att kommunernas avgifter per elev och år sänkts från 1,000 kronor till 300 kronor samt beklädnadsbidraget höjts från 150 till 200 kronor. De statliga elevavgifterna bortfalla och i stället skall staten lämna en fast årlig vårdersättning oberoende av elevantalet å 90,000 kronor.

I sin skrivelse av den 14 augusti 1937 erinrar styrelsen om att föreningen — förutom berörda bidrag — under en följd av år erhållit ekonomiskt understöd av staten i form av lån, hyra, ersättning för obelagda platser

samt avlöningsbidrag. I det följande lämnas en översikt beträffande föreningens nuvarande ekonomiska mellanhavande med staten.

Föreningen har uppburit lån av staten i enlighet med följande sammanställning:

Lån enligt brev	Lånebelopp	Räntefot
	Kronor	%
12/6 1925	125,000	5
29/6 1926	350,000	5
24/5 1929	100,000	5
20/6 1930	75,000	5
	<u>Summa kronor</u>	<u>650,000</u>

Till säkerhet för ifrågavarande lånebelopp å sammanlagt 650,000 kronor har föreningen avlämnat i skyddshemmets fastigheter meddelade inteckningar till lika stort belopp. Den årliga räntan å statslånen uppgår till (0.05 × 650,000) 32,500 kronor.

Staten betalar vidare en årlig *hyra* till föreningen för vissa av de såsom förläggningslokaler för elever anordnade byggnaderna. Storleken av dessa hyresbelopp har ställts i förhållande till vissa av de belopp, som föreningen enligt vad förut angivits erhållit såsom lån av staten.

Beträffande hyresbeloppen har styrelsen lämnat följande sammanställning:

Brev	Lånebelopp	Belopp, varå hyra beräknas	Procenttal	Hyres- belopp
	Kronor	Kronor		Kronor
12/6 1925	125,000	125,000	7	8,750
29/6 1926	350,000	350,000	7	24,500
24/5 1929	100,000	—	—	—
20/6 1930	75,000	50,000	7	3,500
		<u>Summa kronor</u>		<u>36,750</u>

Föreningen uppbär således årligen i hyreshjälp av staten 36,750 kronor. Av detta belopp avse 8,750 kronor Hågakolonien. Enär Hågakolonien till följd av det låga elevantalet vid skyddshemmet står oanvänd sedan omkring ett år tillbaka, har enligt vad styrelsen inhämtat frågan om koloniens försäljning varit föremål för övervägande inom 1936 års Hallutredning. Skulle denna försäljning komma till stånd under budgetåret 1937/1938, innebär detta, att statens hyreshjälp, i vad den avser Hågakolonien, kommer att minskas. I frågans nuvarande, ovissa läge har styrelsen emellertid ansett sig icke böra i staten räkna med en sådan försäljning, varför hyreshjälpen upptagits till oförändrat belopp eller 36,750 kronor.

Föreningen äger vidare erhålla *ersättning för obelagda platser*. Denna ersättning avser de två för kroppsligt sjuka och psykiskt undermåliga elever ursprungligen reserverade elevhemmen Holmia med 30 platser och Hågakolonien med 25 platser. Då Hågakolonien, enligt vad nyss anförts, numera

är stängd, utgår ingen tomplatsersättning för de inom denna byggnad befintliga platserna. Elevhemmet Holmia komme sannolikt att under in- stundande budgetår vara fullbelagt, vadan styrelsen icke räknat med någon som helst ersättning för obelagda platser.

Slutligen uppbär föreningen ett särskilt *avlöningsbidrag*, vilket enligt brev den 20 juni 1930 utgår med tillhoppa 41,100 kronor. Rörande de befattningshavare, för vilkas avlöning bidraget är avsett, har Kungl. Maj:t vid olika tillfällen medgivit jämkningar, varför den i nämnda brev återgivna förteckningen icke vidare är i alla avseenden tillämplig. Styrelsen har därför uppgjort följande förteckning utvisande avlöningsbidragets fördelning å olika befattningshavare under innevarande budgetår.

	Kronor
1 direktör	7,140
1 assistent	5,160
1 predikant	720
1 agronom	4,260
1 avdelningsföreståndare	3,240
2 avdelningsförmän	3,660
1 avdelningsföreståndarinna för specialavdelningen för sjäsligt under- måliga elever	2,220
1 föreståndarinna för skyddshemmets sjukavdelning	1,980
	Summa kronor 28,680

I enlighet med nu lämnade uppgifter har föreningen alltså att för inne- varande budgetår till staten betala 32,500 kronor såsom ränta å lån, medan föreningen under samma tid från staten uppbär hyra med 36,750 kronor och avlöningsbidrag med 28,680 kronor. Till dessa fasta bidrag från staten kommer den förutnämnda statliga skyddshemsavgiften.

Nu nämnda ersättningar av statsmedel tillika med övriga inkomster för- sloge emellertid icke att täcka kostnaderna för driften vid skyddshemmet. Detta berodde till huvudsaklig del på det låga elevantalet. Styrelsen anför härutinnan följande.

Såsom styrelsen i skrivelser den 31 oktober 1935 och den 13 november 1936 framhållit kunde skyddshemmets utgifter och inkomster bringas i jämvikt först vid en medelbeläggning av 135 elever. Staten för sistlidna budgetår hade beräknats på grundvalen av en medelbeläggning av 70 elever. I verkligheten hade beläggningen uppgått till mellan 75 och 80 elever. För innevarande budgetår hade styrelsen med anledning härav ansett sig — om än med stor tvekan — våga räkna med ett dagligt medeltal av 80 elever.

Utgifterna hade av styrelsen i skrivelse den 14 augusti 1937 beräknats uppgå till 257,600 kronor. Sedan hänsyn tagits till de ändrade bidrags- grunderna, varvid posten beklädnad och omkostnader vid utskriv- ning kunnat sänkas med 5,000 kronor och posten hälso- och sjukvård med 600 kronor, erhöill utgiftsstaten enligt styrelsens skrivelse den 11 sep- tember 1937 följande utseende.

	Kronor
<i>Utgifter:</i>	
Avlöningar (inklusive dyrtidstillägg)	101,400
Provisorisk avlöningsförstärkning	9,400
Omkostnader för styrelse, revision m. m.	3,000
Pensionsavgifter	1,700
Pensioner	3,000
Byggnader	8,000
Inventarier	3,000
Utspisning	24,900
Bränsle och lyse	21,000
Beklädnad och omkostnader vid utskrivning	12,000
Renhållning	2,500
Hälso- och sjukvård	5,400
Flitpengar till elever	2,500
Försäkringar	3,500
Allmänna omkostnader:	
representation	1,100
elevers förströelse, bibliotek m. m.	1,400
telefon och post	2,000
trycksaker, kontorsmaterial m. m.	1,200
skolmaterial	250
räntor (utom till staten)	200
avvikna elevers efterspanande	300
personbilen	2,500
frakter och körslor	2,800
resekostnader	450
hospitanter	1,300
gård och park	350
övriga utgifter	4,350
	18,200
	Kronor 219,500
Räntor å statslån	32,500
	Säger utgifter kronor 252,000

Såsom motivering till utgiftsposterna, särskilt i vad dessa skilja sig från de poster, som innefattades i det i skrivelsen den 13 november 1936 uppgjorda statförslaget för föregående budgetår, anför styrelsen i huvudsak följande.

Styrelsen hade sökt att i görligaste mån hålla utgifterna nere. Med hänsyn till de inskränkningar av utgiftsposterna, som redan vidtagits, hade några mera avsevärda nedskärningar emellertid icke kunnat vidtagas. Den pågående prisstegringen på vissa varor hade vidare föranlett en höjning av vissa poster.

Beträffande posten till *avlöningar* hade denna år från år kunnat nedbringas genom reducering av antalet befattningshavare. För detta budgetår komme ifrågakarande post emellertid att stiga, enär styrelsen *dels* räknat med högre dyrtidstillägg, *dels* ansåge sig böra till befattningshavarna utbetala provisorisk avlöningsförstärkning enligt de grunder, som av 1937 års riksdag beslutats för befattningshavare vid statens reglerade verk.

Posten *byggnader* hade sänkts till 8,000 kronor i förevarande statförslag. Styrelsen hade nämligen för avsikt att inskränka reparationsarbetena å skyddshemmets byggnader till vad som vore oundgängligen nödvändigt.

Posten *inventarier* hade sänkts från 5,000 kronor till 3,000 kronor.

Enär livsmedelspriserna stege, vore en höjning av posten *utspisning* ofrånkomlig. Styrelsen räknade med ett dagportionspris för innevarande budgetår å 85 öre mot 75 öre föregående år. Då vidare förevarande statförslag som nämnts räknade med en medelbeläggning av 80 elever mot tidigare 70, medförde även detta högre utgifter för mathållningen. Posten hade i enlighet härmed höjts från 19,200 kronor till 24,900 kronor.

Genom att Hågakolonien numera är stängd, anser sig styrelsen trots de stigande priserna å bränsle kunna räkna med att kostnaderna å posten *bränsle och lyse* skola kunna hållas nere vid oförändrat belopp, 21,000 kronor.

Inkomsterna beräknades i styrelsens skrivelse den 14 augusti 1937 uppgå till 218,600 kronor. Sedan hänsyn tagits till de ändrade bidragsgrunderna, företer styrelsens förslag till inkomststat följande utseende:

<i>Inkomster.</i>	Kronor
Befattningshavares pensionsavgifter.....	1,000
Ersättning för personalbostäder	11,500
Överskott å jordbruket	25,000
Diverse inkomster	1,720
	39,220
Elevavgifter från kommuner:	
80 elever å 500 (tiden $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1937)	40,000
80 elever å 150 (tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$ 1938)	12,000
Beklädnadsbidrag vid ankomsten:	
15 elever å 150 (tiden $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1937)	2,250
15 elever å 200 (tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$ 1938)	3,000
	57,250
Statlig skyddshemsavgift:	
80 elever å 100 (tiden $\frac{1}{7}$ — $\frac{31}{12}$ 1937)	8,000
Fast avgift (tiden $\frac{1}{1}$ — $\frac{30}{6}$ 1938)	45,000
	53,000
Avlöningsbidrag	41,100
Hyresbidrag	36,750
	77,850
Överskott från år 1936/1937	10,000
Underskott	14,680
	252,000
Säger inkomster kronor	

Beträffande inkomsterna från jordbruket framhåller styrelsen:

Inkomsterna för jordbruket hade beräknats till 25,000 kronor. För sistlidna budgetår torde enligt vad som framgår av ett preliminärt bokslut inkomsterna för jordbruket komma att uppgå till högre belopp, men styrelsen tillåte sig framhålla, att detta berodde på, att styrelsen till ökande av inkomsterna företagit osedvanligt stora försäljningar från skogen och ladugården. Att företaga lika stora försäljningar även under innevarande budgetår vore vad skogen beträffade icke tillrådligt med hänsyn till återväxten och ansågs vara omöjligt även beträffande ladugården.

De inkomstposter, vilka blivit ändrade på grund av styrelsens hänsynstagande till de ändrade bidragsgrunderna, äro elevavgifterna från kommun, beklädnadsbidrag vid ankomsten, statlig skyddshemsavgift och avlöningsbidraget. Det senare, som enligt förut återgivna löneplan skulle utgå med

28,680 kronor, har upptagits till 41,100 kronor, till vilket belopp riksdagen genom sitt beslut angående omläggning av skyddshemsverksamheten enligt skyddshemsinspektörens och styrelsens mening skulle ha fastställt avlöningsbidraget.

Om avlöningsbidraget utginge med 41,100 kronor, skulle ett underskott å rörelsen uppstå med 14,680 kronor. Till täckande av denna brist saknade föreningen alla medel. Föreningens tillgångar utgjordes av lantegendomen Hall med därå uppförda byggnader samt inventarier. Lantegendomen vore bevillningstaxerad till 332,900 kronor, i vilken summa de egentliga anstaltsbyggnaderna ej inräknats. Statsverkets intecknade fordran uppginge som nämnts till 650,000 kronor. Att under sådana förhållanden erhålla lån i banker eller andra icke statliga penninginrättningar vore — framhåller styrelsen — utsiktslöst.

Styrelsen hemställer därför om ett tillfälligt driftbidrag för räkenskapsåret 1937/1938 för bristens täckande.

Över styrelsens framställning hava utlåtanden avgivits av statens inspektör för fattigvård och barnavård gemensamt med skyddshemsinspektören den 23 september 1937, av statskontoret den 7 oktober 1937 och av 1936 års Hallutredning den 29 oktober 1937.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård och skyddshemsinspektören anföra i huvudsak följande.

Vid upprättande av *lönestat* för budgetåret 1937/1938 hade styrelsen upptagit ett belopp å 9,400 kronor avseende provisorisk avlöningsförstärkning till personalen, beräknad att utgå i enlighet med de bestämmelser, som av 1937 års riksdag fastställts för statens befattningshavare. Med hänsyn till personalens vid Hall relativt ogynnsamma avlöningsplacering syntes det vara skäligt, att ifrågavarande personal komme i åtnjutande av detta extra bidrag. Personalen vid hemmet vore i regel placerad en lönegrad lägre än motsvarande personal vid statens uppfostringsanstalt å Bona.

Bland beräknade *omkostnader* hade styrelsen upptagit ett belopp av 1,300 kronor avsett till understödjande av hospitering vid hemmet. Ifrågasattas kunde, om staten, innan frågan om hospitering vid skyddshemmen blivit nöjaktigt utredd, borde ekonomiskt understödja verksamheten i nuvarande former. Med hänsyn till de stigande priserna å alla förnödenheter torde mot styrelsens beräkningar i övrigt av omkostnaderna ingen erinran kunna göras.

I sin uppskattning av *inkomsterna* hade styrelsen för hela budgetåret 1937/1938 upptagit 41,100 kronor såsom avlöningsbidrag. Enligt nu gällande villkor för dylikt bidrags utbetalande skulle beloppet utgå med 28,680 kronor. Skyddshemsakkunniga upptogo likväl vid verkställande av sina ekonomiska beräkningar för skyddshemsverksamheten det för Hall avsedda avlöningsbeloppet 41,100 kronor oavkortat, dock utan att angiva några särskilda normer för dess utbetalande. De sakkunnigas förslag, som icke föranledde någon erinran vare sig från departementschefen eller riksdagen, skulle komma att tillämpas från den 1 januari 1938. Därest så låte sig göra, hade inspektörerna emellertid ingenting att erinra emot att ifrågavarande bidrag redan från och med den 1 juli 1937 utginge med hela sitt belopp.

Under denna förutsättning hade skyddshemsstyrelsen enligt sin skrivelse av den 11 september 1937 ansett sig endast behöva ett ytterligare bidrag av 14,680 kronor, varav 9,400 kronor avsåge att täcka den extra kostnad,

som uppstode genom att personalen erhöle det omförmälda extra avlöningsbidraget. De preliminära resultaten av fjolårets ekonomiska verksamhet å Hall gäve dock vid handen, att för resterande del av det begärda beloppet, eller 5,280 kronor, täckning kunde påräknas av under budgetåret 1937/1938 från egendomen inflytande vinstmedel, detta oavsett att styrelsen endast upptagit dem till 25,000 kronor.

Under åberopande av det anförda tillstyrka inspektörerna, dels att till styrelsen för åkerbrukskolonien Hall under budgetåret 1937/1938 utgår ett oavkortat avlöningsbidrag av 41,100 kronor, dels ock att styrelsen från och med nämnda budgetår tillerkännes ett extra driftbidrag å 9,400 kronor årligen för bestridande av provisorisk avlöningsförstärkning.

Statskontoret utlåter sig om framställningen i den utformning den erhållit i skyddshemsinspektörens och fattigvårdsinspektörens yttrande och anför därvid väsentligen följande.

Statskontoret hade intet att erinra mot att skyddshemmet tillerkändes det begärda bidraget å 9,400 kronor för genomförande av löneförbättring för personalen.

I anledning av framställningen om utbekommande under budgetåret av oavkortat avlöningsbidrag ville ämbetsverket erinra, att föredragande departementschefen i propositionen nr 62 till 1936 års riksdag angående tillfälligt driftbidrag till skyddshemmet för budgetåret 1935/1936 uttalat, att en då föreslagna liknande anordning — enligt vilken det fastställda maximibidraget till avlöningar finge utgå utan hinder av att vissa av de befattningshavare, för vilkas avlöande bidraget vore avsett, ej längre funnes anställda vid skyddshemmet — vore mindre lämplig. Enligt departementschefens mening vore det budgettekniskt mera tillfredsställande, att det för säkerställande av driften erforderliga beloppet i sin helhet ställdes till förfogande såsom särskilt bidrag att utgå av förenämnda anslag till skyddsuppfostran.

I enlighet härmed borde vid bestämmande av det erforderliga understödet till skyddshemmet såsom bidrag till avlöningar från anslaget till skyddsuppfostran icke räknas med högre belopp än 28,680 kronor eller samma belopp som det, varmed avlöningsbidraget för närvarande utginge. Såsom särskilt driftbidrag till skyddshemmet borde i så fall anvisas — förutom förenämnda 9,400 kronor — ett belopp motsvarande skillnaden mellan det begärda bidraget till avlöningar 41,100 kronor och det för budgetåret faktiskt utgående avlöningsbidraget 28,680 kronor eller 12,420 kronor. Det sammanlagda driftbidraget skulle således bliva (9,400 + 12,420) 21,820 kronor.

1936 års *Hallutredning* yttrar bland annat följande.

Oavsett innebörden av det förslag, vari den av utredningen bedrivna undersökningen rörande Hall komme att utmynna, syntes det ofrånkomligt, att verksamheten vid anstalten i enlighet med dess nuvarande uppgift fortginge under loppet av budgetåret 1937/1938. Vid sådant förhållande torde ett särskilt driftbidrag till verksamheten vara erforderligt även för nämnda budgetår. Därest, såsom statskontoret ifrågasatt, bidraget till avlöningar för samma tid begränsades till 28,680 kronor, ansåge utredningen — som biträdde den av statens inspektör för fattigvård och barnavård samt skyddshemsinspektören uttalade uppfattningen rörande möjligheten att för ett belopp av 5,280 kronor av det begärda anslaget erhålla täckning från egendomens avkastning — att driftbidraget lämpligen borde bestämmas till det av statskontoret angivna beloppet av 21,820 kronor.

Den verkställda utredningen ådagalägger, att åkerbrukskolonien Hall för bedrivande av sin verksamhet under budgetåret 1937/1938 är i behov av ett tillfälligt driftbidrag av statsmedel.

Departements-
chefen.

Mot det av styrelsen i dess skrivelse den 11 september 1937 framlagda förslaget till utgifts- och inkomststat har jag i huvudsak inga andra erinringar att göra, än att inkomsterna från lantbruket enligt skyddshemsinspektörens och fattigvårdsinspektörens förslag torde böra beräknas till 30,280 kronor och att avlöningsbidraget på av statskontoret anförda skäl icke bör räknas högre än 28,680 kronor. Det tillfälliga driftbidraget för budgetåret 1937/1938 bör alltså, på sätt statskontoret angivit, utgå med 21,820 kronor. Beloppet torde lämpligen, såsom tidigare skett, gäldas från femte huvudtitelns förslagsanslag till skyddsuppfostran. För bidragets åtnjutande torde böra gälla de villkor Kungl. Maj:t finner skäl föreskriva.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina må under budgetåret 1937/1938 till uppehållande av verksamheten vid åkerbrukskolonien Hall åtnjuta ett tillfälligt driftbidrag av 21,820 kronor, att utgå av femte huvudtitelns förslagsanslag till skyddsuppfostran.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Viking Nilsson.